

Juryuttalelse Kari Skjønbergs pris 2013

Ved Nina Goga

Den første av årets to prismottakere er tildelt Kari Skjønbergs-prisen fordi hun over lang tid har utforsket grensene mellom barnelitteratur og voksenlitteratur og fordi hun har vært en aktiv deltaker i internasjonale forskningsfora for barne- og ungdomslitteratur.

Tyngdepunktet i arbeidet finnes i hennes doktorgradsavhandling *Litterære grenseoverskridelser. Når grensene mellom barne- og voksenlitteraturen viskes ut* fra 2010. Den artikkelbaserte avhandlingen, med artikler utgitt i perioden 2003-2010, vitner om en konsentrert forskningsinteresse for den nyeste norske barne- og ungdomslitteraturen. Flere av disse artiklene har, i bearbejdede versjoner, også vært publisert i internasjonale antologier og tidsskrift, som f.eks. *Bookbird*.

Interessen for grenseoverskridelsen eller grenseutviskingen kan se ut til å ha hatt et visst normativt utgangspunkt, altså et mål om å finne noen bestemte markører for hva som kan definere en bok som henholdsvis barnelitteratur eller voksenlitteratur. Men i løpet av 2000-tallet har trolig både forskningsobjektet (litteraturen) og forskeren utviklet seg på en sann måte at det normative blikket har veket for et mer drøftende og nyanserende blikk. Det er altså ikke bare barnelitteraturen som “comes of age” som prismottakerens viktigste premissleverandør, Maria Nikolajeva, skriver, også barnelitteraturforskningen blir voksen.

Selv om prismottakeren altså har stor interesse for barneleseren og for hva som kjennetegner senmodernitetens barnelitteratur, så kan hun ikke udiskutabelt plasseres i den såkalte “child people”-kategorien. Interessen for barneleseren dreier seg om hvordan denne er innskrevet i litteraturen, altså som modelleser eller implisitt leser for å bruke uttrykkene til Eco og Iser, to andre viktige stemmer i dette forskningsprosjektet.

Hennes seneste forskning viser både vilje og evne til å utvide sitt forskningsfelt, idet hun gir seg i kast med mer uutforskete sjangre og med et mer uforutsigbart materiale. Det dreier seg om litteratur og kulturuttrykk (som sangtekster og medieoppslag myntet på barn) knyttet til terrorhandlingene 22. juli 2011.

Det har alt vært nevnt at prismottakeren har vært en aktiv aktør i den internasjonale barnelitteraturforskningen. Både gjennom deltakelse på en rekke internasjonale konferanser

og med bidrag i internasjonale publikasjoner, men også selv som arrangør og redaktør av slike. Våren 2011 arrangerte hun med stor suksess konferansen *The Child and The Book* og i forlengelsen av denne redigerer hun boken *National Identity in Picturebooks of the New Millennium* som er ventet utgitt i 2013.

Med sin teft for de brennbare diskusjonene både i det barnelitterære forskningsfeltet og i mediastyrt debatter, og med sin iver etter å gjøre egen forskning og aktuelle problemstillinger i ny norsk barne- og ungdomslitteratur kjent for lesere og forskere i andre land, har juryen funnet Åse Marie Ommundsen som en verdig mottaker av Kari Skjønbergs-prisen.

Åse Marie Ommundsen er førsteamanuensis ved Institutt for grunnskole- og faglærerutdanning ved Høgskolen i Oslo og Akershus.

Ser vi på oversikten over hvem som er blitt tildelt Kari Skjønbergs pris – til sammen 10 vinnere ved de sju tidligere anledningene, finner vi en tydelig tendens – det er flest kvinner. Kari Skjønberg-dagene har i år presentert forskning som dreier seg om jenter og makt. Det kan se ut til at jentene har mye av makten i barnelitteraturforskningen. To menn har tidligere fått prisen. Årets andre prismottaker bidrar til at mennene blir representert med nok en forsker. Det er nettopp kjønnsproblematikk som har vært blant de viktigste tema i hans barne- og ungdomslitteraturforskning. Doktoravhandlingen fra Universitetet i Agder, 2009, *Mannlege mønster: Maskulinitet i ungdomsromaner, pop og film*, behandler i en rekke artikler nordiske forfatteres ungdomsromaner, der kjønnsidentitet hos unge gutter står sentralt. Artiklene undersøker tekstenes spenninger mellom ulike bilder av mulig mannlighet. Innledningskapitlet redegjør for teoretiske perspektiver på kjønn, og gir oversikt over aktuell forskning, der særlig Judith Butlers tenking om kjønn som performativitet og sosiologene Raewyn Connells og Davis Buchbinders maskulinitetsteori vektlegges. Avhandlingen gir også oversikt over forskningstradisjonen på kjønn i barnelitteraturen, og i dagens kontekst er det fint å nevne at Kari Skjønberg her beskrives som en pioner på feltet. Prisen er selv en pioner, han er den første norske forsker som tar en litterær doktorgrad på ungdomslitteratur. Dermed peker han også på denne kategorien bøker som litteraturvitenskapelige interessant, og bidrar slik til en statusheving av ungdomslitteraturen.

Tilfanget av tekster som analyseres i avhandlingen, omfatter også poptekster og film. Slik mediefeltet i dag framstår, med glidende overganger mellom sjangrer og medieuttrykk, fanger dette utvidede teksttilfanget noe karakteristisk ved samtidslitteraturen for (og om) ungdom.

Årets andre mottaker av prisen er førsteamanuensis Svein Slettan, ved Universitetet i Agder. Hans forskning omfatter, i tillegg til avhandlingen, en rekke artikler i antologier og tidsskrifter. Han har oppholdt seg først og fremst i det nordiske barne- og ungdomslitteraturlandskapet, og skrevet innsiktsfullt om flere av våre sentrale forfatterskap, blant andre er Rune Belsviks og Harald Rosenløw-Eegs bøker viet særlig oppmerksomhet.

Blant Svein Slettans viktigste publikasjoner kan nevnes artikkelsamlingen *Barneboklesninger* (2004), som han redigerte sammen med Agnes-Margrethe Bjorvand– ei bok som raskt spredte seg til pensumlister i høgere utdanning, og *Inn i barnelitteraturen* (2010), som er en omfangsrik utgivelse av egne artikler, både fra avhandlingen og med nytt stoff. I fjor bidro han med artikkelen “Ski Tracks in the Wilderness: Nature and Nation in Norwegian Young Adult Books from the 1930s” i antologien *The Nation in Children’s Literature*.

Slettan har arbeidet ved Universitetet i Agder fra 1994. Hans undervisning har særlig vært knyttet til barnelitteratur og litteraturdidaktikk ved lærerutdanningen og skolebibliotekarutdanningen. For skolebibliotekarutdanningen i Agder har Svein Slettan vært en særlig viktig kraft, ved sitt mangeårige faglige ansvar for barne- og ungdomslitteraturdelen av dette studiet. Fra kilder i dette fagmiljøet framheves Svein Slettans brede og dype kunnskap om litteratur og litteraturdidaktikk, og hans engasjerende evne til å formidle denne kunnskapen.

Felles for årets to prisvinnende forskere, er en interesse for det grenseoverskridende i barne- og ungdomslitteraturen. Ommundsen har dette eksplisitt uttrykt i tittelen på avhandlingen sin, mens Slettan har interessert seg for litteratur om ungdom, der han ikke bare har vært opptatt av kjønnsrolleoverskridelser hos de litterære karakterene, men også har pekt på litterære kvaliteter som gir denne litteraturen potensiale til å overskride sitt primærpublikum.

Kari Skjønnsbergs pris vil i år bli tildelt av nasjonalbibliotekar Vigdis Moe Skarstein.